

Spis treści

Wstęp	7
1. Społeczno-państwowy kontekst wychowania	9
1.1. Kształt systemu oświatowego a fundamentalne zasady wychowania	9
1.2. Wychowanie dla ideałów demokratycznych	13
1.3. Wiedza wychowawcy o zasadach prawnokonstytucyjnych państwa demokratycznego	19
1.4. Wychowywać dla poszanowania prawa	21
1.5. Wychowywać dla poszanowania zasady suwerenności	24
1.6. Szacunek dla zasady reprezentacji i odpowiedzialności	25
1.7. Wychowywać dla zasady podziału władz oraz poszanowania stanowiska większości	26
1.8. Wpajać szacunek dla zasady porządku oraz efektywności	27
1.9. Wychować dla demokratycznej zasady consensusu	27
1.10. Wychowywać w duchu wolności	29
1.11. Wychowywać dla równości	29
1.12. Wychowywać w duchu sprawnego działania (prakseologii)	30
1.13. Wychowanie obywatelskie	32
1.14. Wychowywać dla idei demokratycznego dualizmu politycznego	36
1.15. Wychowawcze wartości demokracji	38
2. Wychowanie procesem kształtowania osobowości	40
2.1. Aksjologiczne uwarunkowania wychowania	40
2.2. Wartości a teoria wychowania	42
2.3. Dostosowywanie się teorii wychowania do procesów przemian	44
2.4. Podmiotowość w wychowaniu	49
2.5. Istota i źródła stanowienia celów wychowania	51
2.6. Systemowe pojmowanie wychowania	53
2.7. Pomiar efektów wychowania	54
3. Teoria wychowania jako dyscyplina pedagogiczna	56
3.1. Wyodrębnienie pojęcia teoria wychowania	56
3.2. Otwarcie teorii wychowania na dorobek innych nauk	58
3.3. Zakres zadań teorii wychowania	61
3.4. Metodologiczna strona teorii wychowania	64
3.5. Podstawowa terminologia teorii wychowania	66
3.6. Samowychowanie	72
3.7. Metody i środki wychowania	76

4. Społeczny kontekst nowego wychowania	81
4.1. Psychiczny rozwój osobniczy a wychowywanie w warunkach demokratycznych	81
4.2. Demokratyczny ideał wychowawczy – założenia aksjologiczne	84
4.3. Jaki ma być nowy ideał wychowania	86
4.4. Wychować człowieka mądrego zadaniem zawsze aktualnym	89
4.5. Etyczne powinności nauczycieli w warunkach demokracji	91
4.6. Społeczny wielowymiarowy charakter wychowania	94
5. Troski i opinie polskich pedagogów na temat wychowania	97
5.1. Refleksje edukacyjne wybranych polskich pedagogów	97
5.2. Uniwersalne, ciągle aktualne zalecenia wychowawcze prekursorów polskiej pedagogiki	111
5.3. Aktualność poglądów Floriana Znanieckiego dla współczesnych przeobrażeń systemu oświaty	117
5.4. Znaczenie rozważań Zygmunta Karola Mysłakowskiego dla współczesnej teorii wychowania	124
5.5. Wskazówki wychowawcze Tadeusza Kotarbińskiego	130
6. Zagrożenia dla efektywnego wychowania	132
6.1. Alternatywność koncepcji edukacyjno-wychowawczych	132
6.2. Edukacja rozumności pragmatycznej	135
6.3. Znaczenie motywacji dla efektów wychowawczych	138
6.4. Psychiczne źródła motywacji edukacyjnych	139
6.5. Założenia aksjologiczne demokratycznego systemu oświatowego	140
6.6. Relatywizm kulturowy w obszarze wychowania	142
6.7. Alternacja edukacyjna – konsekwencje socjalizacyjne	143
6.8. Zjawisko subkultur młodzieżowych – implikacje socjalizacyjne	145
6.9. Edukacyjno-wychowawcza sytuacja polskiej rodziny	148
6.10. Patologia dzieci i młodzieży	151
6.11. Socjalizacja dziecka wiejskiego w warunkach przemian	154
Zakończenie	159
Summary	161
Bibliografia	162